

تحقیق در عملیات

۱- اگر در یک مسأله بهینه سازی تابع هدف غیرخطی باشد و ناحیه شدنی خطی و محدب، در این صورت:

(۱) مسأله تنها یک نقطه بهینه خواهد داشت.

(۲) مسأله چند نقطه بهینه موضعی دارد.

(۳) قطعاً نقاط بهینه مطلق آن روی نقاط مرزی فضای جواب می باشد.

(۴) نقطه بهینه کلی مسأله می تواند، گوشه ای، مرزی و یا حتی درونی باشد.

۲- اگر بدانیم در جواب بهینه متغیر کمکی قید دوم در پایه قرار دارد،

$$\begin{aligned} \max Z &= x_1 + 2x_2 - 3x_3 + 4x_4 + 6x_5 \\ \text{s.t.} \quad &x_1 + 2x_2 + x_3 + 3x_4 + 2x_5 \leq 30 \\ &x_1 + x_2 - x_3 - x_4 - x_5 \leq 70 \\ &x_1, \dots, x_5 \geq 0 \end{aligned}$$

مقدار بهینه تابع هدف چقدر می باشد؟

(۱) ۹۰
(۲) ۳۰
(۳) ۴۰
(۴) ۱۴۰

۳- مسأله $Z = \max \min \{f(y_1), f(y_2)\}$ با فرض $f(y_1) = y_1 + 2$ و $f(y_2) = -3y_2 + 4$ با شرط $y_1 + y_2 = 5$ و $y_1, y_2 \geq 0$ آنگاه مقدار Z^* چقدر است؟

(۱) ۱   (۲) ۳   (۳) ۲   (۴) ۴

۴- یک مسأله با ۳ متغیر تصمیم و قیود نامساوی را در نظر بگیرید. فرض کنید این مسأله دارای جواب بهینه چندگانه باشد. در این صورت حداکثر نقاط گوشه ای بهینه که این مسأله می تواند داشته باشد چه تعداد می باشد؟

(۱) ۲   (۲) ۳   (۳) ۴   (۴) مشخص نمی باشد.

۵- بر اثر افزایش مهارت کارکنان، زمان ساخت یک قطعه رو به کاهش است. این مسأله با این محدودیت، چه نوع برنامه ریزی محسوب می شود؟

(۱) غیرخطی   (۲) تصادفی   (۳) برنامه ریزی خطی   (۴) برنامه ریزی آرمانی

۶- مسأله دودوئی زیر را در نظر بگیرید:

$$\begin{aligned} 20x_1 + 15x_2 + 12x_3 + 10x_4 &\leq 25 \\ x_1 + x_2 &= 1 \\ x_3 + x_4 &\leq 1 \\ x_3 &\leq x_1 \\ x_4 &\leq x_2 \\ x_j &\in \{0, 1\} \quad j = 1, \dots, 4 \end{aligned}$$

اگر تابع هدف به صورت $\max Z = 7x_1 + 5x_2 + 4x_3 + 3x_4$ باشد، مقدار بهینه تابع هدف چقدر است؟

(۱) ۷   (۲) ۸   (۳) ۹   (۴) ۱۹

۷- در سوال قبل حد بالای تابع هدف با کدام یک از جواب ها ساخته می شود؟

(۱) جواب $x = (1, 1, 1, 1)$ با تابع هدف ۱۹ حد بالای تابع هدف می باشد.

(۲) جواب $x = (0, 1, 0, 1)$ با تابع هدف ۸ حد بالای تابع هدف می باشد.

(۳) جواب $x = (1, 0, 1, 0)$ با تابع هدف ۱۱ حد بالای تابع هدف می باشد.

(۴) جواب $x = (0, 0, 0, 0)$ با تابع هدف صفر حد بالای تابع هدف می باشد.

۸- فرض کنید $x = 0, 2, 4, 6$ باشد. کدام یک از محدودیت‌های زیر نمایش مقادیری است که x به خود می‌گیرد؟

- (۱) $y_i = 0$ یا ۱ و $y_1 + y_2 + y_3 \leq 1$ و $x = 0y_1 + 2y_2 + 4y_3 + 6y_4$
- (۲) $y_i = 0$ یا ۱ و $y_2 + y_3 + y_4 \leq 1$ و $x = 0y_1 + 2y_2 + 4y_3 + 6y_4$
- (۳) $y_i = 0$ یا ۱ و $y_1 + y_2 + y_3 + y_4 \geq 1$ و $x = 0y_1 + 2y_2 + 4y_3 + 6y_4$
- (۴) $y_i = 0$ یا ۱ و $y_1 + y_2 + y_3 + y_4 \geq 2$ و $x = 0y_1 + 2y_2 + 4y_3 + 6y_4$

۹- ماتریس ضرایب حمل و نقل متوازن با m مبدأ و n مقصد را در نظر بگیرید:

- (۱) $2mn$ عنصر یک دارد.
- (۲) $mn(m+n-2)$ عنصر صفر دارد.
- (۳) mn عنصر یک دارد.
- (۴) گزینه‌های ۱ و ۲

۱۰- مسأله حمل و نقل متوازن با m مبدأ و n مقصد را در نظر بگیرید که در آن s_i ها عرضه و d_j ها تقاضاها می‌باشند و

$$\sum_i s_i = \sum_j d_j = d \text{ است. کدام گزینه صحیح است؟}$$

- (۱) $x_{ij} = \frac{s_i d_j}{d}$ به ازای $\forall(i, j)$ ، یک جواب شدنی است.
- (۲) $x_{ij} = \frac{d}{s_i d_j}$ به ازای $\forall(i, j)$ ، یک جواب شدنی است.
- (۳) $x_{ij} = \frac{s_i}{d d_j}$ به ازای $\forall(i, j)$ ، یک جواب شدنی است.
- (۴) $x_{ij} = \frac{d_j}{s_i d}$ به ازای $\forall(i, j)$ ، یک جواب شدنی است.

۱۱- مقدار بهینه تابع هدف مسأله زیر کدام است؟

$$\min f(x) = -6x_1 - 4x_2 + x_1^2 + x_2^2$$

$$\text{s.t.} \quad \begin{aligned} -x_1 + x_2 &\leq 2 \\ x_1 + x_2 &\leq 6 \\ x_1 &\leq 5 \\ -x_2 &\leq 0 \\ -x_1 &\leq -1 \end{aligned}$$

- (۱) -۱۳ (۲) -۱۲ (۳) -۱۴ (۴) -۱۵

۱۲- در سوال قبل در نقطه بهینه x_1 کدام است؟

- (۱) ۳ (۲) ۲ (۳) ۴ (۴) ۵

۱۳- کدام یک از مسائل زیر تفکیک پذیر نمی‌باشد؟

$$f(x_1, x_2) = 3x_1 + 2x_2$$

$$\text{s.t.} \quad \begin{aligned} 4x_1^2 + x_2^2 &\leq 16 \\ x_1, x_2 &\geq 0 \end{aligned} \quad (2)$$

$$f(x_1, x_2) = x_1^2 - 2x_1^2 + x_1 + x_2^4 - x_2 \quad (1)$$

$$f(x_1, x_2) = 4x_1^2 + 3x_2^2$$

$$\text{s.t.} \quad \begin{aligned} |x_1 + x_2| &\geq 4 \\ x_1, x_2 &\geq 0 \end{aligned} \quad (4)$$

$$f(x_1, x_2) = 3x_1^2 + 2x_2^2$$

$$\text{s.t.} \quad \begin{aligned} |4x_1 - x_2| &\leq 2 \\ x_1, x_2 &\geq 0 \end{aligned} \quad (3)$$

۱۴- مسأله غیرخطی زیر را در نظر بگیرید:

$$\begin{aligned} \min f(x) &= -4x_1 - 10x_2 + x_1^2 + x_2^2 \\ \text{s.t.} \quad g_1(x) &= -x_1 + x_2 - 2 \leq 0 \\ g_2(x) &= x_1 + x_2 - 6 \leq 0 \\ g_3(x) &= x_1 - 5 \leq 0 \\ g_4(x) &= -x_2 \leq 0 \\ g_5(x) &= -x_1 + 1 \leq 0 \end{aligned}$$

کدام گزینه صحیح است؟

(۱) $-\nabla f(x^0)$ در مخروط حاصل از گرادیان $g_1(x)$ و $g_2(x)$ قرار می‌گیرد که در آن نقطه x^0 حاصل از برخورد $g_1(x) = 0$ با $g_2(x) = 0$ می‌باشد.

(۲) $\nabla f(x^0)$ در مخروط حاصل از گرادیان $g_1(x)$ و $g_2(x)$ قرار می‌گیرد که در آن نقطه x^0 حاصل از برخورد $g_1(x) = 0$ با $g_2(x) = 0$ می‌باشد.

(۳) $-\nabla f(x^0)$ در مخروط حاصل از گرادیان $g_1(x)$ و $g_5(x)$ قرار می‌گیرد که در آن نقطه x^0 حاصل از برخورد $g_1(x) = 0$ با $g_5(x) = 0$ می‌باشد.

(۴) $\nabla f(x^0)$ در مخروط حاصل از گرادیان $g_1(x)$ و $g_5(x)$ قرار می‌گیرد که در آن نقطه x^0 حاصل از برخورد $g_1(x) = 0$ با $g_5(x) = 0$ می‌باشد.

۱۵- مسأله برنامه‌ریزی غیرخطی زیر را در نظر بگیرید:

$$\begin{aligned} \max f(x) \\ \text{s.t.} \quad g_i(x) &\leq b_i \quad i = 1, \dots, m \\ x &\geq 0 \end{aligned}$$

$$B(x) = \sum_{i=1}^m \frac{1}{b_i - g_i(x)} + \sum_{j=1}^n \frac{1}{x_j}$$

اگر x^* نقطه بهینه مسأله اصلی باشد (که مجهول است) و به جای آن $\bar{x}$ انتخاب شود و حداکثر خطای تابع هدف را برابر $rB(x)$ بگیریم در روش SUMT شرط توقف کدام است؟

$$f(\bar{x}) = r(B\bar{x}) \quad (۲) \quad f(\bar{x}) \leq f(x^*) \leq f(\bar{x}) + rB(\bar{x}) \quad (۱)$$

$$f(x^*) = rB(\bar{x}) \quad (۴) \quad f(x^*) \leq f(\bar{x}) \leq f(x^*) + rB(\bar{x}) \quad (۳)$$

۱۶- در برنامه‌ریزی غیرمحدب کدام یک از روش‌های تکراری برای به دست آوردن نقطه بهینه پیشنهاد می‌شود؟
(۱) فرانک-ولف (۲) SUMT (۳) جستجوی گرادیان (۴) نیوتن-رافسون

۱۷- مسأله زیر را در نظر بگیرید که می‌خواهیم آن را با پویای پسرو حل کنیم:

$$\min y = \max \{f(y_1), f(y_2), f(y_3)\}$$

$$\begin{aligned} \text{s.t.} \quad \sum_{i=1}^3 y_i &= 10 \\ y_i &\geq 0 \end{aligned}$$

$f(y_1) = y_1 - 3$ و $f(y_2) = 5y_2 + 3$ و $f(y_3) = y_3 + 5$ می‌باشد. R_n را بگیرید میزان باقی‌مانده از سمت راست

محدودیت مسأله فوق، در ابتدای مرحله n مقدار y_2 در مرحله دوم کدام است؟

$$\begin{aligned} (۱) \text{ صفر} \quad (۲) R_2 \quad (۳) R_2 + 2 \quad (۴) \frac{R_2 + 2}{6} \end{aligned}$$

۱۸- جدول یک مسأله LP آزاد شده از مسأله ILP با فرض صحیح بودن تمام متغیرها را در نظر بگیرید. برش مربوط به x_2

	x_1	x_2	S_1	S_2	
x_1	۱	۰	$\frac{1}{4}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{6}{7}$
x_2	۰	۱	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{5}{2}$

در جدول کدام است؟

$$-\frac{1}{3}S_1 - \frac{1}{6}S_2 \leq -\frac{1}{2} \quad (1)$$

$$\frac{1}{3}S_1 + \frac{1}{6}S_2 \leq \frac{1}{2} \quad (2)$$

$$\frac{1}{6}S_1 + \frac{1}{3}S_2 \leq \frac{1}{2} \quad (3)$$

$$-\frac{1}{6}S_1 - \frac{1}{3}S_2 \leq -\frac{1}{2} \quad (4)$$

۱۹- مسأله غیرخطی را در نظر بگیرید که تابع هدف آن $\min f(x)$ و بدون محدودیت می‌باشد. برای حل با روش جستجوی

گرادیان کدام گزینه صحیح است؟

$$f(x' - t^* \nabla f(x')) = \min_{t \geq 0} f(x' - t \nabla f(x')) \quad (2) \quad f(x' - t^* \nabla f(x')) = \max_{t \geq 0} f(x' - t \nabla f(x')) \quad (1)$$

$$f(x' + t^* \nabla f(x')) = \min_{t \geq 0} f(x' + t \nabla f(x')) \quad (4) \quad f(x' + t^* \nabla f(x')) = \max_{t \geq 0} f(x' + t \nabla f(x')) \quad (3)$$

۲۰- جدول بازده یک بازی دو نفره مجموع صفر را در نظر بگیرید:

B \ A	۱	۲	۳
۱	۰	-۲	۲
۲	۵	۴	-۳

کدام گزینه صحیح است؟

(۱) احتمال آنکه بازیکن A بازی اول را انجام دهد $\frac{6}{11}$ بازی دوم را انجام دهد $\frac{5}{11}$ می‌باشد.

(۲) احتمال آنکه بازیکن A بازی اول را انجام دهد $\frac{7}{11}$ بازی دوم را انجام دهد $\frac{4}{11}$ می‌باشد.

(۳) احتمال آنکه بازیکن A بازی اول را انجام دهد $\frac{4}{11}$ بازی دوم را انجام دهد $\frac{7}{11}$ می‌باشد.

(۴) احتمال آنکه بازیکن A بازی اول را انجام دهد $\frac{5}{11}$ بازی دوم را انجام دهد $\frac{6}{11}$ می‌باشد.

پاسخ

۱ - گزینه «۴» صحیح است.

در یک مسأله غیرخطی نقطه بهینه می‌تواند یکی از نقاط گوشه‌ای یا مرزی یا درونی باشد.

۲ - گزینه «۱» صحیح است.

چون متغیر کمکی قید دوم پایه‌ای می‌باشد پس متغیر دوم دوگان در بهینگی صفر می‌باشد پس به راحتی می‌توان دوگان را بدون متغیر دوم نوشت.

$$\min 3 \cdot w_1$$

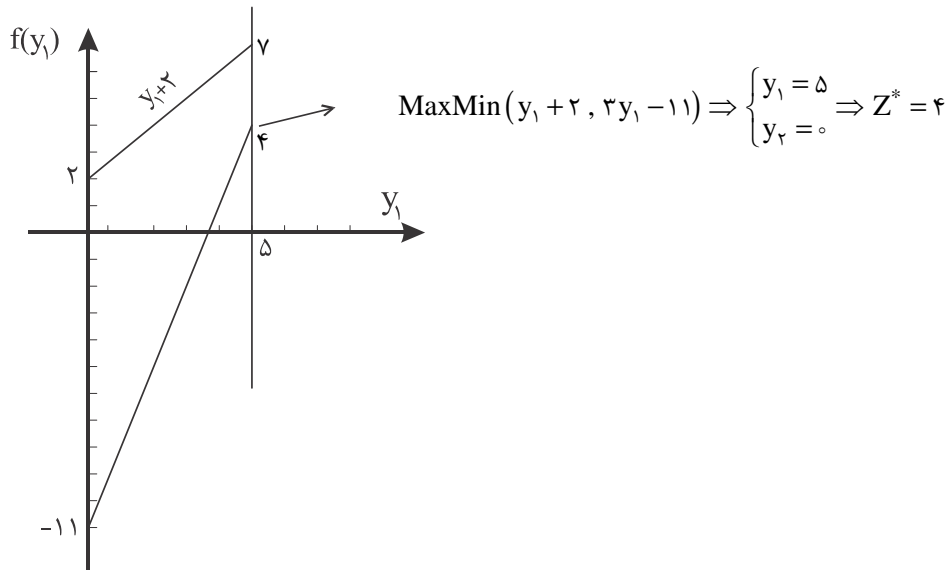
$$\left. \begin{array}{l} w_1 \geq 1 \Rightarrow w_1 \geq 1 \\ 2w_1 \geq 2 \Rightarrow w_1 \geq 1 \\ w_1 \geq -3 \Rightarrow w_1 \geq -3 \\ 3w_1 \geq 4 \Rightarrow w_1 \geq \frac{4}{3} \\ 2w_1 \geq 6 \Rightarrow w_1 \geq 3 \end{array} \right\} \Rightarrow w_1 \geq 3 \Rightarrow \min 3 \cdot w_1 = 3 \times 3 = 9.$$

۳ - گزینه «۴» صحیح است.

$$f(y_1) = y_1 + 2$$

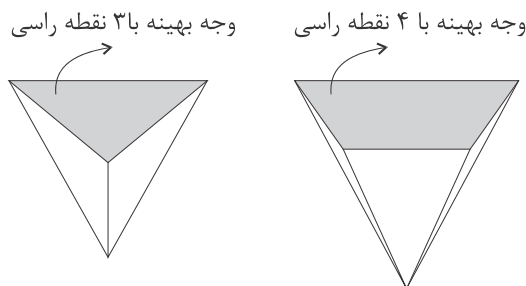
$$\begin{cases} f(y_2) = -3y_2 + 4 \\ y_2 = 5 - y_1 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} f(y_1) = -3(5 - y_1) + 4 = 3y_1 - 11 \\ 0 \leq y_1 \leq 5 \end{cases}$$

تابع $f(y_1)$ را با فرض $0 \leq y_1 \leq 5$ رسم می‌کنیم:

۴ - گزینه «۴» صحیح است.

چون فضای جواب حداکثر می‌تواند ۳ بعدی باشد و وجهی که بهینه می‌شود معلوم نیست که چند نقطه گوشه‌ای دارد بنابراین نمی‌توان اظهار نظر کرد.

و همینطور با تعداد نقاط راسی بیشتر ● ● ●

۵ - گزینه «۱» صحیح است.

چون نسبت مهارت کارکنان با زمان رابطه خطی ندارد، پس فرض تناسب در مسأله رعایت نمی‌شود.

۶ - گزینه «۲» صحیح است.

قرار دهید $x = (0, 1, 0, 1)$ مقدار تابع هدف $Z = 8$ خواهد شد که این جواب موجه با بیشترین مقدار است.

۷ - گزینه «۱» صحیح است.

جواب $(1, 1, 1)$ با $x = 19$ حد بالای تابع هدف می باشد که هر چند این جواب موجه نمی باشد ولی مقدار تابع هدف تمام جواب های مسأله از ۱۹ بیشتر نخواهد شد.

۸ - گزینه «۲» صحیح است.

چون برای $x = 0$ هم یک متغیر y_1 در نظر گرفته شده پس $y_1 + y_2 + y_3 + y_4 = 1$ و $y_1 = 0$ می باشند. که می توان آن را $y_2 + y_3 + y_4 = 1$ هم نوشت زیرا ضریب y_1 صفر می باشد.

۹ - گزینه «۴» صحیح است.

ماتریس ضرایب حمل و نقل متوازن کلا دارای $(m+n)mn$ عنصر، $2mn$ عنصر یک و $mn(m+n-2)$ عنصر صفر می باشد.

۱۰ - گزینه «۱» صحیح است.

در هر مسأله حمل و نقل متوازن همواره $x_{ij} = \frac{s_i d_j}{d}$ که در آن $d = \sum_i s_i = \sum_j d_j$ می باشد یک جواب شدنی است.

۱۱ - گزینه «۱» صحیح است.

$$f(x) = (x_1^2 - 6x_1 + 9) + (x_2^2 - 4x_2 + 4) - 9 - 4$$

$$f(x) = (x_1 - 3)^2 + (x_2 - 2)^2 - 13$$

با توجه به تابع به دست آمده واضح است که حداقل مقدار تابع زمانی اتفاق می افتد که $x_1 = 3$ و $x_2 = 2$ باشد که $f^*(x) = -13$ خواهد شد. توجه شود که $x = (3, 2)$ یک جواب موجه هم برای مسأله می باشد.

۱۲ - گزینه «۱» صحیح است.

با توجه به حل سوال قبل گزینه (۱) صحیح است.

۱۳ - گزینه «۴» صحیح است.

از آنجایی که ناحیه گزینه (۴) محدب نمی باشد پس مسأله تفکیک پذیر نمی باشد.

۱۴ - گزینه «۱» صحیح است.

هدف سوال به دست آوردن نقطه بهینه می باشد.

$$\Rightarrow \begin{cases} -x_1 + x_2 = 2 \\ x_1 + x_2 = 6 \end{cases} \Rightarrow x = (2, 4) \Rightarrow f(2, 4) = -28$$

$$\Rightarrow \begin{cases} -x_1 + x_2 = 2 \\ -x_1 = -1 \end{cases} \Rightarrow x = (1, 3) \Rightarrow f(1, 3) = -21$$

پس چون $f(2, 4) < f(1, 3)$ می باشد بنابراین نقطه $x = (2, 4)$ مقدار تابع هدفش بهتر می باشد و از آنجایی که تابع هدف حداقل سازی می باشد پس با شرط K.K.T. داریم:

$$\nabla f(x) = \sum_{i=1}^5 \lambda_i \nabla g_i(x)$$

$$\lambda_i \leq 0$$

$$\boxed{\begin{matrix} -\nabla f(x) = \sum \mu_i \nabla g_i(x) \\ \mu_i \geq 0 \end{matrix}}$$

و چون نقطه محل برخورد $g_1(x)$ و $g_2(x)$ بهینه می باشد پس داریم:

$$-\nabla f(x) = \mu_1 \nabla g_1(x) + \mu_2 \nabla g_2(x)$$

$$\mu_1, \mu_2 \geq 0$$

۱۵ - گزینه «۱» صحیح است.

اگر x^* جواب بهینه مسأله اصلی باشد، لذا چنانچه به جای x^* مقدار $\bar{x}$ انتخاب شود حداکثر خطای تابع هدف برابر است با $rB(\bar{x})$ و ادامه کار باعث تقلیل خطا می شود. پس:

$$f(\bar{x}) \leq f(x^*) \leq f(\bar{x}) + rB(\bar{x})$$

۱۶ - گزینه «۲» صحیح است.

روش SUMT روشی است برای مسائل غیرخطی غیرمحدب.

۱۷- گزینه «۴» صحیح است.

تابع در مرحله سوم $f(3, R_2, y_2) = y_2 + 5$ و $f^*(3, R_2) = R_2 + 5$ می‌باشد.
تابع مرحله دوم:

$$f(2, R_2, y_2) = \min \max \{ \Delta y_2 + 3, R_2 - y_2 + 5 \}$$

$$\Delta y_2 + 3 = R_2 - y_2 + 5 \Rightarrow y_2 = \frac{R_2 + 2}{6}$$

۱۸- گزینه «۱» صحیح است.

$$\bar{b}_2 = \frac{5}{2} \quad y_{23} = \frac{1}{3} \quad y_{24} = \frac{1}{6}$$

$$\Downarrow \quad \quad \quad \Downarrow \quad \quad \quad \Downarrow$$

$$f_2 = \frac{1}{2} \quad f_{23} = \frac{1}{3} \quad f_{24} = \frac{1}{6}$$

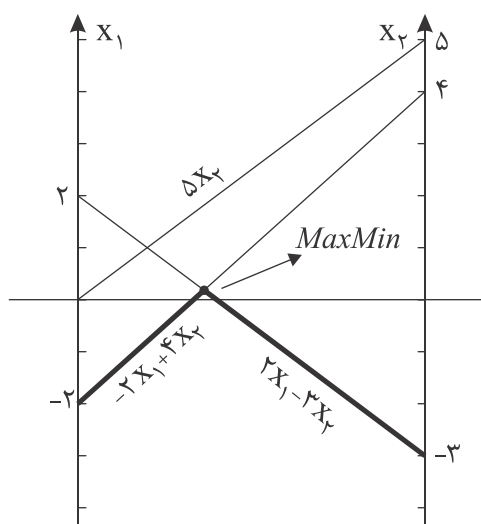
$$f_2 - (f_{23}S_1 + f_{24}S_2) \leq 0$$

$$\frac{1}{2} - \left(\frac{1}{3}S_1 + \frac{1}{6}S_2 \right) \leq 0 \Rightarrow -\frac{1}{3}S_1 - \frac{1}{6}S_2 \leq -\frac{1}{2}$$

۱۹- گزینه «۲» صحیح است.

از آنجایی که تابع هدف می‌نیمم می‌باشد بنابراین خلاف جهت گرادیان حرکت خواهیم کرد و توجه شود که در تمام گزینه‌ها $t \geq 0$ نوشته شده است.

۲۰- گزینه «۲» صحیح است.

$$\begin{cases} -2X_1 + 4X_2 = 2X_1 - 3X_2 \\ X_1 + X_2 = 1 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} X_1 = \frac{7}{11} \\ X_2 = \frac{4}{11} \end{cases}$$